

Hlavní téma kongresu BIOFACH 2020 pod hlavičkou „Organic funguje!“ Zkoumá pozitivní dopad metod ekologické produkce. V rozhovoru s profesorem Andreasem Gattingerem zahájil BIOFACH sérii rozhovorů na toto téma tím, že se podíváme na pozitivní účinky ekologického hospodaření na klima.

© Istock - Petmal

Ve své zprávě zveřejněné začátkem srpna 2019 Mezivládní panel OSN pro změnu klimatu, IPCC, (www.ipcc.ch/report/srcccl) varuje před masivními dopady klimatické krize na zemědělství a lesnictví. Zpráva zároveň objasňuje, že orné zemědělství, chov dobytka a lesnictví jsou hlavními přispěvateli ke globálnímu oteplování, a vyzývá tato hospodářská odvětví, aby konečně převzala odpovědnost a zahájila změny, které zastaví změnu klimatu.

jsou intenzivní chov hospodářských zvířat – včetně výroby krmiv pro zvířata náročná na zdroje – a výroba a nadměrné používání dusíkatých hnojiv. Ve srovnání s tím přispívá ekologické zemědělství k emisím CO₂ mnohem méně, nebo může dokonce přinést řešení pro splnění pařížských cílů v oblasti klimatu?

Dokonce i ekologicky chovaný skot emituje plyny škodlivé pro klima, zejména CH₄ (metan). Toto je zcela přirozený proces. Škodlivost pro naše klima je otázkou obje-

Profesor Andreas Gattinger, zemědělský a půdní vědec, se zabýval otázkami klimatu už jako vysokoškolský student, poté jako vedoucí klimatického výzkumu ve Výzkumném ústavu ekologického zemědělství FiBL a v průběhu mnoha národních a mezinárodních projektů. Zejména provádí výzkum dopadu ekologického zemědělství a dalších zemědělských systémů na klima. Jako ekologický farmář na farmě svých rodičů, kterou v roce 2006 přeměnil, čelí náročným problémům změny klimatu na velmi praktické úrovni. Na farmě se jako profesor ekologického zemědělství se zaměřením na udržitelné využívání půdy na Justus Liebig University Giessen (JLU) a jako vědecký ředitel univerzitní pedagogické a výzkumné farmy Gladbacherhof snaží nalézt vhodná řešení.

Profesore Gattingere, v Německu a na celém světě, zejména v posledních letech, zažíváme alarmující účinky změny klimatu, která postupuje rychleji, než se očekávalo a předpovídalo. Zemědělství a lesnictví jsou odpovědné za čtvrtinu emisí způsobených člověkem způsobených klimatických změn, které se za posledních 50 let téměř zdvojnásobily. Hlavními důvody

mu emisí a zda jinde v systému produkce potravin na zvířatech existují příležitosti ke snížení nebo kompenzaci skleníkových plynů. V této souvislosti nabízí integrovaný přístup k ekologickému zemědělství významné výhody oproti konvenčnímu průmyslovému zemědělství. Mezi aspekty šetrné ke klimatu patří přísné přizpůsobení počtu hospodářských zvířat velikosti půdy a při pěstování plodin systematické používání zeleného hnoje absorbujícího CO₂ s luštěninami produkujícími dusík a vytváření humusu. Ve Thünenově zprávě 65 Německého federálního výzkumného ústavu pro venkovské oblasti, lesnictví a rybolov, Institut Johanna Heinricha von Thünen, jsme to přesněji vypočetli. Zjistili jsme, že německé zemědělství v současnosti ročně vypouští přibližně 66 milionů metrických tun ekvivalentu CO₂. A to nezahrnuje ani energeticky náročnou výrobu dusíkatých hnojiv. Naše meta studie ukazují, že v případě 100% ekologického zemědělství by se celkové emise skleníkových plynů ze zemědělských půd výrazně snížily, což odpovídá přibližně 25 milionům metrických tun ekvivalentu CO₂ ročně! To je obrovské snížení. Jedinou nevýhodou je, že by produkce potravin pravděpodobně

BIOFACH2020

into organic

klesla o čtvrtinu, na pětinu. Existují však řešení, jak se s tím vypořádat.

Jaká řešení plánujete pro sladení poklesu výnosů plodin, rostoucí světové populace a posunu k udržitelnému zemědělství? O „zemědělském obratu“ se hodně mluví.

Ano, hodně se diskutuje o zemědělském obratu, ale to samo o sobě nebude dost, to je jasné. Ve způsobu, jakým jíme, je absolutně nutné odpovídající posun, protože zemědělská výroba je součástí zastřešujícího potravinového systému. Každý z nás musí zpochybnit naše stravovací návyky. Naše strava musí být založena více na rostlinách. Spotřeba masa se však celosvětově zvyšuje a využíváme 2/3 výnosů z našich plodin, abychom chovali hospodářská zvířata, místo abychom je používali k jídlu. To neznamená, že se všichni musíme stát vegany. Přezývavci jsou důležití pro zemědělství jako efektivní zpracovatelé travních porostů, poskytovatelé živočišných bílkovin, ale také přírodních hnojiv a pro ochranu krajiny. Nesmíme však zneužívat zvířata v systémech průmyslové výroby. To nejen poškozuje naše klima, ale také neetické. Z přibližně 5 miliard hektarů zemědělské plochy na světě jsou 3,5 miliardy hektarů trvalé pastviny, které přímo nekonkurují produkci potravin pro člověka; 1,5 miliardy hektarů jsou orná půda. Pokud bychom tyto oblasti využívali chytřeji a efektivněji, pomohli bychom k dekarbonizaci. Pokud bychom měli krmit přezývavce z trvalých pastvin a držet prasata a drůbež ve zdravém měřítku jako čistíče, mohli bychom ušetřit velké množství CO₂ z cílených 50 % (Pařížská dohoda o klimatu). To by nám nejen umožnilo omezit globální oteplování na 1,5 stupně, ale také udržet zdravý životní styl. Další aspekty, jako je dobré životní podmínky zvířat, by se v dohledné budoucnosti snad dokonce vyřešily. Musíme učinit celý zemědělský systém udržitelnějším

a v mnohem větší míře ho přizpůsobit společnému dobru.

Skutečností je, že se musíme také podívat na globální změnu klimatu z globálního hlediska. Pracovali jste hodně mezinárodně. Co musíme rozlišovat při zvažování různých ekosystémů a které metody ekologického zemědělství přináší měřitelné snížení vysoké koncentrace CO₂ škodlivé pro klima a v důsledku toho snižování globálního oteplování?

Přirozeně musíme přizpůsobit postupy anebo koncepty udržitelného zemědělství klimatickým zónám a půdám, zemědělským tradicím, výživovým zvyklostem a dalším místním podmínkám. Pokud jde o zemědělství, je mimořádně důležité přijmout opatření založená na integrovaném systémovém přístupu, který vždy zohledňuje dlouhou řadu opatření na ochranu klimatu a přizpůsobení se změně klimatu. Kromě kompostování a budování humusu prostřednictvím hluboce zakořeněných rostlin patří mezi ně také biologická rozmanitost, dobré životní podmínky zvířat a sociální spravedlnost. Není ani tak obtížné pracovat způsobem, který šetří zdroje. Problémem jsou spíše tradice a stravovací návyky, které často konkurují udržitelnému využívání zdrojů. To je místo, kde jsou vyžadovány inteligentní a především přesvědčivé modely. Na celém světě je dost dobrých příkladů: www.fem-bio.org. V Brazílii a kdekoli jinde švýcarské národní Ernst Götsch kampaně zaškálovatelné, praktické systémy permakultury, zatímco Geoff Lawton se věnuje propagaci potravinového lesa.

Prestižní výzkumné ústavy jako FiBL, Rodale a různé univerzity provádějí výzkum těchto průkopnických ekologických systémů, někdy ve spolupráci s komerčními farmami. To zahrnuje také rozhodnou rekonstrukci a stabilizaci lesů a revitalizaci vyčištěné zemědělské krajiny se stromy, živými ploty, křovinami a biotopy. Součástí tohoto úsilí jsou také sady. Zalesňování v zemědělství a lesnictví v zemědělství má potenciál učinit více než všechna jiná agronomická opatření k dekarbonizaci atmosféry s cílem stát se uhlíkově neutrálním.

Jaké jsou největší výzvy, pokud jde o zastavení stále rychlejšího pokroku v oblasti změny klimatu?

Je nejvyšší čas jednat! Nejprve však musí všechny zúčastněné strany uznat, že změna klimatu je způsobena člověkem a že se přirozeně neopraví. Bylo provedeno více než dost analýz spáchaných klimatických hříchů; mezi vědci existuje velká shoda a spousta návrhů, jak můžeme čelit změně klimatu. Z mého pohledu musíme postavit spravedlnost v oblasti klimatu přímo na začátek agendy. Země s nejvyšší úrovní emisí, zejména industrializované země, musí co nejvíce přispět, pokud jde o finanční vstup a zachování zdrojů. Začlenit tento smysl odpovědnosti do vládních politik a každý z nás je stejně výzvou jako cesta od uznání skutečnosti k přijetí opatření co nejrychleji. Je zřejmé, že země jako Mali nebo Zimbabwe, jejichž emise jsou nepatrné, nemohou hodně přispět k řešení klimatických katastrof. Mnoho z těchto zemí navíc trpí, protože obecně jsou dány na nemilost důsledkům změny klimatu, jako jsou hurikány, sucho nebo příválové deště

a záplavy. Globální komunita by to již neměla akceptovat.

Jaká krátkodobá a střednědobá opatření navrhuje?

Musíme snížit naše emise alespoň o 50 %, abychom dosáhli bodu oteplení 1,5 stupně stanoveného v Pařížské dohodě o klimatu, ale do roku 2050 by bylo ještě lepší být uhlíkově neutrální. To je prokazatelně možné. Jak jsme viděli, pomohlo by i rozšíření ekologického zemědělství na 20–25 % plochy v průmyslových zemích. Pokud existuje politická vůle a odpovídající pobídky, mohli bychom se v krátkodobém horizontu dostat mnohem blíže k cíli snížení CO₂, nebo bychom toho měli dosáhnout alespoň do roku 2030, pokud budeme systematicky usilovat o rozšíření ekologického zemědělství. Kromě rozšiřování ekologického zemědělství je třeba na celosvětové úrovni posunout směrem k udržitelnějšímu zemědělství a potravinářství. V tomto kontextu. Všechno, co dělá půdu dobrou, je pro nás přínosem v boji proti změně klimatu: hromadění humusu, mulčování, používání kompostu a biocharu významně přispívají k absorpci CO₂. Ale digitalizace v zemědělském sektoru má také smysl. Inteligentní zemědělství s GPS ovládanými traktory pomáhá šetřit zdroje a v důsledku toho snižuje emise, stejně jako efektivní krmení zvířat. Zásadní je, aby se věci staly co nejrychleji!

Rozhovor vedla Karin Heinze, BiO Reporter International

https://www.biofach.de/en/news/insights/organic-delivers-climate-0uhaohzqd3_pireport

Biovína mimo vinice

„Rozkvět biovinářství v ČR“ – tak se jmenovala vydařená akce pro novináře, která byla uspořádána 1. 10. v pražské vinárně Na břehu Rhôny Za rohem. Kromě zajímavých informací od těch největších biovinářských kapacit, jsme koštovali biovína a biopotraviny, které vyhrály v letošní soutěži Česká biopotravina roku. Degustaci nás provedl skvělý sommeliér jediného biodynamického vinařství u nás Vinné sklepy Kutná Hora **Karel Tomášek**, svoje vína a způsob pěstování představil také oceněný biovinář **Petr Marcinčák** z Víno Marcinčák, **Michaela Cibulková** z Víno Cibulka a nechybělo ani víno z **Vinařství Volařík**. **Tomáš Richter** ze společnosti ekovinczech a **Kateřina Urbánková** z PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců nás skvěle uvedli do tématu ekologického vinařství v ČR. Při besedě jsme ochutnali čerstvý buvolí sýr labneh od Buvolí farmy Ohař, který vyhrál v kategorii Biopotravina živočišného původu – mléčné výrobky a Kaštánkovo sušené maso vepřové s tymiánem a zázvorem BIO, oceněné jako biopotravina živočišného původu a absolutní vítěz roku 2019 od rodinné farmy Kaštánek & Spitz.

www.lovimebio.cz

První novodobá, ručně kopaná tůň (5 15) na Libné nad salaší – s ostrůvkem (ptačí biotop) z jara 2019. Foto: říjen 2019

Další tůň na Libné spatřily světlo světa v rámci realizace Modelu Zdoňov, který dal dohromady Jiří Malík: „Děkujeme firmě Protecho Solutions s r. o. za zapůjčení bagříku i pana šéfa firmy. V pár lidech jsme za víkend udělali namísto staré, desetileté nepoužívané cesty, první dvě tůně z připravované kaskády. Bagřík je bagřík. Během týdne se v dešti nakloněném podzimu i roně malých pramínek nad tůňmi podařilo jejich naplnění. Radost. Vznikly další dvě tůně připravované kaskády, Model Zdoňov.“

Facebook: Jiří Malík